

הפטיש העצום הזה נפל על אדמת גרמניה בגירת הצליחה של מונטגומרי — אחרני שחלוצי הכוח הצולח כבר עברו את הריין ונאחזו בגדתו השנייה: מונטגומרי היה נחוש בהחלטתו שמיקרה ארנהיים לא יישנה, וכמעט מייד להגיע לקרקע יכלו הצנחנים ליהנות מסיוע ארטי-לרי אררטווח של כוחות הקרקע. לפי כל קריטריון היה "וארסיטי" איגוף-אנכי קצר: אפילו כאשר עמדה גרמניה על סף קריסה מוחלטת ועדיפות בעלות-הברית, במיוחד באוויר, היתה אדירה, לא היה אף מפקד אחראי נכון ליתול על עצמו את הסיכון שבאיגוף-אנכי-עמוק. במובן זה יש לראות את ארנהיים כמקום קבורתו של החלום, "וארסיטי" היה כבר המצבה.

השיבותו של מייבצע "וארסיטי" ככך שהוא סיפק את האישור הכותם והחרימ-שמעו ביותר לביצוע העצום הטובע בעצם טיבועו של האיי גוף האנכי — שהוא כה גדול, עד שדי בו לבדו לבטל את הסיכוי שיעשה כמאמץ-עיקרי אסטרטגי או אופרטיבי עיקרי. למי שעוד היה זקוק לכך, המחיש מייבצע "וארסיטי" גם את פער יכולת-הייבצוע שבין עוצבות-קרקע דגרי לזו לבין עוצבות מוטסות; פער, שמקורו בכך שהעוצבות הרגילות בנויות, מאורגנות ופוד-עדות אופטימלית, בעוד אלו המוטסות הינן, מכל הבחינות הללו, "תתי-אופטימליות".

במקביל לצליחת הריין עליידי הבריטים נצלה הנהר, בגיורה אחרת ובעוצמה דומה (ארמיה) עליידי האמרי-קאים, כאשר נהוגי האוייב ושאר הגורמים הרלוואנטיים דומים גם הם בשתי הגזרות. לשתי האוגדות המוטסות היו ביום הראשון 500 הרוגים ו-1200 פצועים. ציוותי האוויר המשתתפים איבדו — רק מאש נ"מ קרקעית, כי הלופטוואפה חדל, למעשה, מלהתקיים — ביום אחד, 200 איש ו-150 נפצעו. 80 דאוגים אבדו. ממוטסי-התובלה הושמדו 58 ונעדרו 620 ניווקי.

שתי אוגדות אמריקאיות רגילות, שחצו את הריין בצליחת-סער סבלו, ביחד 48 הרוגים ו-450 פצועים וכמוכז, לא איבדו אף כלי-טיס. למפקד האמריקאי (גנרל טיץ) הוצע להנחית בחזית-הצליחה שלו כוח מוטס וזה לזה שבגיורה הבריטית. אך הוא העריך מראש שיוכל להשיג אותן הנוציאות באמצעות צליחת-סער מפתיעה, באבידות פחותות, בלא שייאלץ להמתין 7-10 ימים עד שיתארגנו האוגדות המוטסות ובלא שיהיה כבול להכרח לחבור אליהן, וגם לתיאומים הרבים והמדוקקים שמכתי-בים המייבצע המוטס וחברת כוחות הקרקע. המציאות הוכיחה את צדיקתו של פטיץ.

הנקודה האחרונה ראוייה לשימת-לב: מייבצע מוטס — במיוחד כשהוא איגוף-אנכי עמוק, אכזר קצר — דרש תיכנון מראש, שהוא מפורט ומדוקק יותר מאשר מייבצע רגיל: ומה שגרוע עוד יותר, הצמידות לתיכני נזן הראשוני הכרחית ונדונה בהרבה מזו המור-כרת והמתחייבת מייבצע קרקע אחרים, מה שהופך את המייבצע המוטס נוקשה מן הרגיל, בוודאי ביחס למייבצע שיריון. ממילא גם ה-הכנות למייבצע מוטס דורשות פרקיזמן ממושך. לא תתואר הנחתת אוגדה מוטסת כאתראה של כמה שעות — דבר שהוא אפשרי וגם רגיל כלוחמת יבשה רגילה. כלומר, הגמישות של מייבצע מוטס קיימת, לכל היותר, במישור אסטרטגי ובשלב הראשון בלבד. אך במישור הטאקטי, המייבצע נוקשה ביותר — וגם מכי-תיב נוקשות רבה לכל הכוחות והגורמים לי-משותפים, ובראשי-הראשונה לכוחות המת-חברים.

כאשר האוייב מתמוטט, החבירה מהירה ואינה כרוכה בקשיים. אולם אם האוייב משיב מלחמה ואיננו ממחר

בנפש, כי המוטסים חייבים להסמיך את לחימתם על החייל הפרט יותר מאשר על אמצעי-לחימה (של תימרון ושל אש). המייבצעים המוטסים יקרים ביותר גם באמצעים — רק אוייריים במקום קרקעיים. כבר סיפרנו על מייבצעים המוטסים המוצלחים של הגרמנים בארצות השפלה בי-1940. מקום שבו נתפס היריב באפתעה מוחלטת וקודם-כל, מבחינת הכנתו למילחמה מודרנית ובכלל זה נגד צנחנים. למרות זאת ועל אף שהלופטוואפה טיאטא מן השמיים את מטוסי בעלות-הברית אבדו 170 מטוסי-תובלה גרמניים ועוד כמיספר הזה ניווקי, מתוך 170 מטוסי-תובלה 500 מטוסי-תובלה בזירה כולה. ניצחון המוטסים הגרמנים בכרתים, כעבור כשנה, היה

..חיזוק הצניחות אינו יחד מאשר פולחן לקיום הסמל החיצוני

יקר עוד יותר: מתוך 500 מטוסי-תובלה הושמדו 270 ועוד רבים נפגעו. להבנת המשמעות נעיר, שבשנת 1940 יוצרו בגרמניה כ-400 מטוסי-תובלה בלבד. כאשר האבידות במוטסים מצטרפות ל-4500 הרוגים גרמנים שנפלו בכרתים — רובם מן הדיוויזיה המוטסת שנתתה ראשונה (ובסך-הכל, רבע מכלל הכוחות-המוטסים הגר-מנים שבאותה תקופה); ועל כל הרוג היו בממוצע עוד שני פצועים — מובן מדוע הפכה כרתים, הקבר של המוטסים הגרמנים. השקעה אדירה כזו באובדי חיים וציוד חיוני המצוי בצמצום (סה"כ יוצרו בגרמניה, בין 1939-45, כ-3000 מטוסי תובלה) הופכת את ההישג ל"ניצחון פיראוס"; ואכן, כרתים היא הסבר היחיד שבנמצא לשאלה מדוע לא הופעלו צנחנים גרמנים בפלישה לרוסיה, שבאה זמן קצר לאחר-מכן, למרות שבי-נסיבות ששררו שם היתה תרומתם האפשרית לקידום המיתקה יכולה להיות מועילה ביותר, כמו בבולגיה ובהולנד.

חומרה נוספת להיבט האבידות נעוצה בסוגי כוח-האדם שנפגע, והמורכב כמעט כולו מאנשים "יקרים", בעלי כישורים והכשרה מיוחדים: צנחנים, טייסי-דאונים, טייסי מטוסי תובלה ועוד.

הדרישות המיוחדות של מייבצע מוטס לא רק מרתקות אמצעים — ובעיקר מטוסי-תובלה בלה ומטוסים לחמנים, לדיוויזיות קרקע — אלא גם מקפואות-למעשה את הכוחות המוי-טסים עצמם. הכל מכירים את מיקרה חטיבת

צנחנים מורדים ממסוק

הצנחנים של מומה גור, אשר כששת-הימים יועדה לצנחן בסווי. אבל — כרגיל בהיסי-טוריה של המייבצעים המוטסים — אוגדת פז התקדמה במהירות והשפכה את המייבצע המור טם מיוות. כבר סופר ותואר בפירוט היאך הוועקה החטיבה לירושלים, אך ציודה היה מוכן וארוז להטסה. לכן הגיעה לירושלים ונכ-נכה ללחימה בחופרים רציניים. אולם לא היתה עוצבה זו, "מוצנחת" ומאורגנת למייבצע מוטס, היתה ערוכה כחטיבה רגילה, לא היתה ממי-עה לירושלים כפי שהגיעה.

וזיה הדילמה: כוחות מוטסים, אם רוצים שיוכלו לפעול במשמותיהם הייעודיות, חייבים להישמר בעורף כשהם בנויים ומאורגנים למייבצע מוטס. אי-אפשר להפי-עילם למייבצעים-רגילים. מפני שאז יש צורך לשנות את ציודם בעיקר כדי להוסיף "כובד", והדבר כרוך בהכרח גם בשינויים מינוריים וארגונים. כאשר עוצבת צנחנים נלחמת על הקרקע כעוצבה רגילה, ניתוקה וציוד-החדש למייבצע מוטס הם עניין ארוך וממושך מאד.

מסיבות אלו אין גם כל אפשרות לראות את הצנחנים כ"עתודה" של ממש, למרות שרגילים להציגם גם כך — וראה מיקרה חטיבת מוטס. לכן, אך טיבועי הדבר כי האוגדה האחת והיחידה של בעלות-הברית שנמצאה בזירת אירופה במילחמת-העולם השנייה ולא השתתפה בקרב, היתה אוגדת צנחנים אמריקאית (המוטסת ה-13), והו, כמוכז, אבסורד מוחלט: אוגדה שלמה, השייכת למיעוט הקטן שהוא השאור שבעיסת כוחות-היבשה, יושבת בטלה משך כל המערכה באירופה ואינה יורה אפילו כדור בודד בקרב, שעה שאוגדות שאינן "עילית" לחמות ללא-הרף, יתר על כן, הבעייה החמורה ביותר של בנות-הברית בתחום כוח-האדם התבטאה אז במחסור חריף בחיילי חי"ר. אין המחשה ברורה יותר של מושג "בינובו הכוחות".

אפיזודה שנכשלה

אם עד כל אלה עוד נוסף את הקזת המשאבים — בעיקר של תובלה אווירית — מסיוע למייבצעים רגילים אל המייבצעים המוטסים כאשר, כפי שפירטנו במאמר הקודם, אוגדה מוטסת בודדת צורכת נפח תובלה אווירית שמספיק לצרכיה של ארמיה — מערבית, כלומר על-גיסיסת — שלמה ומשוריינת. לכן נבין מדוע ההגדרה המציאותית והמבוססת המחניפה ביותר שניתן להשמיע על "הצנחנים" ועל המייבצעים המוטסים (ובייחוד על האיגוף-האנכי-העמוק) הוא שהם לוכסוס שולי.

אחרי מילחמת-העולם השנייה נתנה הדעת שיעדו הצנחנים לגמרי מן הצבאות, כאפרי-זודה חולפת שנוסתה ונכשלה. מה שהצילם מנוזל הגיוני זה היה הציורף, החזק מאי-דיכמוי-תו, של הכמיהה המצויה בצבאות ליחידות ולחילות "עילית" — הקיימת גם ללא קשר לצרכים האמיתיים — יחד עם השמרנות הי-צבאית, באחד מגילוייה היותר-רחיפים, כשהיא מתגברת באינטרס-בימושקעים השואפים להני-ציח את עצמם.

הדבר איננו מפריע במרבית הצבאות, שהפעילו את הצנחנים בלחימה רגילה או — בעיקר הבריטית והצרפ-תים במלחמות שבישרו את שקיעת האימפריית שלהם — כחיילות "נבחרים", המסוגלים וגם נכונים (אצל הצרפ-תים) ללחום באופנים ובשיטות יוצאי-דופן, ולאודווקא מהמת עדינות-יתר.

כיום אין איש-צבא רציני הרואה צורך או מקום

הצנחן נשאר עדיין חייל בודד היכול לסמוך רק על מה שהוא נושא עמו

להפעיל עוצבות צנחנים מול אויב מודרני (להבדיל מפעולות מיוחדות לסוגיהן, שהן עניין שונה ונפרד להלטיין): למה להשליך אנשים טובים ממוטסים טובים, כאשר אלה וגם אלה יכולים, הרושים ומועילים הרבה יותר בתפקידים אחרים, רגילים — והשובים — יותר? המהפכה שעברה על התובלה האווירית מאז מילחמת-העולם השנייה לא שינתה דבר עקרוני לעניין זה. מפני שהצנחן עדיין נשאר חייל בודד, הנותח לבדו ויכול לסמוך בוודאות רק על מה שהוא נושא עימו. כך, מתוך כ-20 חטיבות של הצבא הבריטי נותרה, מזה כמה שנים, רק אחת, "מוצנחת". אצל האמריקאים החזיקו מעמד, עד לפני זמן קצר, שתי הדיוויזיות המוטסות הוותיקות והמפורסמות שלהם. כיום הפכה ה-101 ("הנש-רים הצורחים") אוגדת "סער-אוויר", כלומר "מוסקת", הגם שלמען המסורת נשאר לה התואר, "מוטסת". מוטסת ממש, כלומר מוצנחת, נותרה רק ה-82 — אוגדה סדירה אחת, בסד"כ הכולל 24 אוגדות (16 סדירות, 8 מילואים). לגרמניה המערבית אוגדת צנחנים אחת, מפוצלת לחטי-בות — ומאוישות במגוייסיים רגילים, לא בהתנדבות. באופן כללי מגיע שיעור הצנחנים בצבאות העולם, בתוך החי"ר המשמעותי — של "קו ראשון"; או "המעולה", בטרמינולוגיה הסופר-לטיבית שלנו — לכדי 5 עד 10 אחוזים.